

Styrande dokument

Dokumenttyp Föreskrift	Beslutsinstans Kommunfullmäktige	Beslutsdatum 2019-12-12	§ 198
Dokumentansvarig Ekonomi- och planeringschef/Jonas Almgren			
Gäller för Avgiftshandläggning		Senast reviderad ÅÅÅÅ-MM-DD	

Föreskrifter om avgifter för insatser enligt hälso- och sjukvårdslagen

Inledning

Myndighetsutövning omfattar beslut eller andra åtgärder som ytterst är uttryck för samhällets maktbefogenheter i förhållande till medborgarna. Innebörden uttrycks som ”utövning av befogenhet att för enskild bestämma om förmån, rättighet, skyldighet, disciplinär bestraffning eller annat jämförbart förhållande”.

Myndighetsutövning kan innebära både beslut som är gynnande för den enskilde eller beslut som är betungande, som till exempel att ta ut en avgift. Enligt denna definition och gällande praxis är avgiftshandläggning att anse som myndighetsutövning.

Lagrum

Avgifter för insatser enligt hälso- och sjukvårdslagen regleras av:

- Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)
- Socialtjänstlagen (2001:453)
- Socialförsäkringsbalken (2010:110)
- Inkomstskattelagen (1999:1229)
- Förvaltningslagen (2017:900)
- Kommunallagen (2017:725)
- Jordabalken (1970:994)

Syfte och mål

Föreskriftens syfte och mål är att beskriva på vilka grunder och hur avgifter för insatser enligt hälso- och sjukvården debiteras. Genom att avgiftsprocessen förtydligas och dokumenteras höjs rättssäkerheten för den enskilde samt likställighetsprincipen enligt kommunallagen 3 kap 2 § bejakas.

Innehållsförteckning

1. Huvudprinciperna i avgiftssystemet (definitioner).....	3
1.1 Prisbasbelopp	3
1.2 Maxtaxan – kommunens högkostnadsskydd	3
1.3 Avgiftsfria insatser	3
1.4 Minimibelopp	3
1.4.1 Minimibelopp – justering (särskilt boende för äldre).....	4
1.4.2 Minimibelopp – individuella tillägg.....	4
1.5 Förbehållsbelopp	4
1.6 Uppräkning av avgifter.....	5
2. Beräkning av avgifter för insatser enligt hälso- och sjukvårdslagen.....	5
2.1 Avgiftsunderlag.....	5
2.2 Beräkning av avgiftsunderlag	5
2.2.1 Särskilt boende.....	5
2.3 Beräkning av avgiftsutrymme.....	6
2.3.1 Negativt avgiftsutrymme	6
2.4 Bostadskostnad	6
2.4.1 Vad räknas inte som bostadskostnad?.....	6
2.4.2 Hyrd bostad.....	6
2.4.3 Bostadsrätt.....	7
2.4.4 Eget hus/fastighet.....	7
2.4.5 Särskilt boende för äldre och bostad med särskild service.....	7
2.4.6 Vad kan minska bostadskostnaden?	7
2.5 Uppgiftsinhämtning.....	7
2.6 Preliminär debitering.....	7
2.7 Avgiftsberäkning och avgiftsbeslut	7
2.8 Omprövning av avgift.....	8
2.9 Omprövning av avgiftsutrymme	8
3. Avgifter för kommunal hälso- och sjukvård i Nässjö kommun	8
3.1 Avgift för hemsjukvård.....	8
4. Debitering	8
4.1 Retroaktiv debitering eller återbetalning av avgift	8
4.1.1 Retroaktiv debitering av avgift	8
4.1.2 Återbetalning av för hög avgift	8

1. Huvudprinciperna i avgiftssystemet (definitioner)

Kommunen får ta ut avgift enligt hälso- och sjukvårdslagens 17 kap, 1 § samt 8 §. 17 kap 8 § reglerar maxtaxan för kommunal hälso- och sjukvård. I paragrafen hänvisar lagstiftaren till socialförsäkringsbalken (2 kap 6-7 §§) samt socialtjänstlagen (8 kap 5 §), vilket reglerar kommunal maxtaxa och förbehållsbelopp. Socialtjänstlagen reglerar därav både insatser enligt SoL och HSL.

1.1 Prisbasbelopp

Prisbasbeloppet är ett tal som visar prisutvecklingen i samhället. Prisbasbeloppet fastställs av regeringen en gång om året och beräknas av Statistiska centralbyrån (SCB) genom konsumentprisindex.

1.2 Maxtaxan – kommunens högkostnadsskydd

Riksdagen har beslutat om ett högkostnadsskydd, den så kallade maxtaxan, för vad kommunen får ta ut i avgift från den enskilde för vård enligt HSL. De insatser som omfattas av maxtaxan är insatser enligt hälso- och sjukvårdslagen, utförd av kommunal hälso- och sjukvård.

Den högsta avgiften per månad som får tas ut av den enskilde bygger på en uträkningsmodell baserat på prisbasbeloppet och maxtaxan ändras, vanligen en gång årligen, i takt med att prisbasbeloppet ändras.

Vissa insatser omfattas inte av maxtaxan och dessa debiteras enligt kommunens taxa. Insatser som inte omfattas av maxtaxan är kostnader för mat och boende. Det innebär att varken kostnad för matportioner via matdistribution i ordinärt boende, mat- och hushållskostnad på särskilt boende eller matkostnad på korttidsboende och i dagverksamhet för personer med demens ingår i maxtaxan.

Faktisk boendekostnad eller hyra i särskilt boende ingår inte i maxtaxan. Dock beräknas boendekostnaden in i avgiftsutrymmet, vilket kan påverka den enskildes betalningsförmåga, mer om det i kap 2.

1.3 Avgiftsfria insatser

I Nässjö kommun utgår ingen avgift för insatserna:

- Insatser enligt hälso- och sjukvårdslagen för barn och unga under 18 år.

Mer om kommunens avgiftssystem finns i kapitel 3.

1.4 Minimibelopp

Minimibeloppet regleras i socialtjänstlagen, kap 8 § 7 och är en del av *förbehållsbeloppet*, se 1.5.

Minimibeloppet ska täcka normalkostnader för:

- Livsmedel
- Kläder
- Skor
- Fritid
- Hygien

- Dagstidning
- Telefon
- Hemförsäkring
- Öppen hälso- och sjukvård
- Tandvård
- Hushållsel (förutsatt att denna inte är inkluderad i hyran för bostad)
- Resor
- Möbler
- Husgeråd
- Läkemedel

Minimibeloppet är uppdelat för huruvida man är ensamstående eller sammanlevande gifta/sambo/registrerad partner.

Det är dock inte ett för alla garanterat belopp, vilket innebär att den som har en mycket låg pension inte kommer upp till minimibeloppet.

1.4.1 Minimibelopp – justering (särskilt boende för äldre)

För brukare i särskilt boende för äldre justeras minimibeloppet, med hänsyn till fördyrade matkostnader samt med hänsyn till att vissa poster i minimibeloppet ingår i hyran eller omsorgs- och serviceavgiften. Justeringen görs i enlighet med Konsumentverkets beräkning av skäliga levnadskostnader.

1.4.2 Minimibelopp – individuella tillägg

Enligt socialtjänstlagen kap 8 § 8 kan kommunen i vissa situationer, efter en individuell prövning, höja minimibeloppet för personer med fördyrade levnadsomkostnader inom ramen för de poster som minimibeloppet ska täcka. Kravet för att höja minimibeloppet är att kostnaderna är varaktiga och uppgår till ett väsentligt belopp (prop. 2000/01:149 s.59).

Med varaktig avses minst sex sammanhängande månader och med väsentligt belopp avses minst 200 kronor per månad. Kostnader under 200 kronor beaktas inte. Om en person har flera mindre utgiftsposter (under 200 kronor) som utgör skäl för höjning av minimibeloppet ska den sammanlagda kostnaden beaktas.

Exempel på sådana kostnader kan vara:

- fördyrad kost på grund av sjukdom
- kostnader för god man eller förvaltare
- familje- och arbetssituationen, till exempel underhållskostnad för minderåriga eller sjuk- eller arbetsresor.

1.5 Förbehållsbelopp

Förbehållsbeloppet är det samlade begrepp som innefattar den sökandes boendekostnad, minimibelopp samt eventuellt utökat minimibelopp.

1.6 Uppräkning av avgifter

Avgifterna räknas årligen upp i enlighet med förändringen av det prisbasbelopp som Socialstyrelsen anger i sitt meddelandeblad, avseende uppgifter för beräkning av avgifter inom äldre- och funktionshinderomsorgen (SN 2018-09-26 § 160, KF 2019-01-31 § 14).

2. Beräkning av avgifter för insatser enligt hälso- och sjukvårdslagen

2.1 Avgiftsunderlag

Med avgiftsunderlag avses den totala inkomst som brukaren antas ha under de närmaste tolv månaderna, fördelat med lika belopp per månad. Förmögenhet ska inte påverka avgiftsunderlaget.

Total inkomst beräknas genom att summera följande skattepliktiga inkomster:

- Inkomst av tjänst
- Inkomst av näringsverksamhet
- Inkomst av kapital
- Garantipension
- Tillägspension
- Tjänstepension
- Privata pensionsförsäkringar
- Utlandspension
- Sjukersättning (inkomstrelaterad)
- Garantiersättning
- Livränta
- Bostadstillägg/bostadsbidrag

Skattefria inkomster som inte ska beräknas i avgiftsunderlaget;

- inkomst vid avgiftsberäkningen är barnbidrag,
- bistånd enligt socialtjänstlagen,
- introduktionsersättning för flyktingar,
- ersättning som betalas ut på grund av kapitalförsäkringar, handikappersättning,
- assistansersättning samt,
- den del av vårdbidraget som utgör ersättning för merutgifter

2.2 Beräkning av avgiftsunderlag

Vid avgiftsberäkning för gifta/registrerade partnerskap läggs inkomsterna samman och fördelas därefter med hälften på vardera parten. Sambor räknas var för sig, men boendekostnaden delas lika.

Var och en debiteras avgift efter de insatser som beviljats. Barns inkomster ska inte medräknas i avgiftsunderlaget.

2.2.1 Särskilt boende

Vid beräkning av avgiftsunderlaget för brukare på särskilt boende beräknas det på antingen enbart den sökandes inkomst och boendekostnad, eller på båda makars sammanslagna inkomster och boendekostnader enligt 8 kap 6 § SoL. Det alternativ som

blir mest fördelaktigt för den sökande ligger till grund för avgiften i enlighet med 8 kap 4 § SoL.

2.3 Beräkning av avgiftsutrymme

Avgiftsutrymme är den högsta avgift som brukare kan betala. Brukare ska aldrig betala mer än sitt individuella avgiftsutrymme för hemtjänst och dagverksamhet, oavsett vad sammanlagda avgiften för de beviljade insatserna blir.

För brukare med ett stort avgiftsutrymme kan kommunen dock aldrig ta ut högre avgifter än maxtaxan, se 1.2.

När brukarens totala inkomster har räknats samman dras skatter, boendekostnad och minimibelopp från denna. Den summa som då återstår motsvarar den högsta avgift som brukaren kan betala för kommunala omsorgs- och serviceinsatser, alltså brukarens avgiftsutrymme.

Beräkningen av brukarens avgiftsutrymme går till på följande sätt:

+ nettoinkomster
+ bostadstillägg/bostadsbidrag
– bostadskostnad
– minimibelopp
<hr/>
= avgiftsutrymme

Då bostadstillägg är en del av den inkomst som påverkar avgiftsutrymmet ska brukaren uppmanas att söka bostadstillägg hos Pensionsmyndigheten (gäller pensionärer) eller bostadsbidrag hos Försäkringskassan (gäller brukare med aktivitetsersättning, sjukersättning, eller låg inkomst).

2.3.1 Negativt avgiftsutrymme

Om det totala förbehållsbeloppet, (minimibelopp + bostadskostnad) överstiger brukarens sammanlagda inkomst efter skatt uppstår ett så kallat negativt avgiftsutrymme. Kommunen kan då inte ta ut någon avgift för omsorg och service.

2.4 Bostadskostnad

Som bostadskostnad räknas den faktiska bostadskostnaden, enligt domslut i Regeringsrätten, 2008-04-01, mål 2230-04. Kostnad för fritidshus beaktas inte vid beräkning av bostadskostnad.

2.4.1 Vad räknas inte som bostadskostnad?

Hyra för garage eller parkeringsplats, avgift till hyresgästförening, avgift för el eller hyra av möbler räknas inte med i bostadskostnaden. Inte heller egna kostnader för abonnemang på Tv-kanaler och internet räknas som bostadskostnad.

2.4.2 Hyrd bostad

För brukare som bor i en hyreslägenhet beräknas bostadskostnaden utifrån hyran.

2.4.3 Bostadsrätt

För brukare som bor i bostadsrätt räknas månadsavgiften samt 70 % av räntekostnaderna för eventuella lån på bostaden som bostadskostnad.

2.4.4 Eget hus/fastighet

I första hand är det de faktiska bostadskostnaderna som ska ligga till grund för beräkning av avgiftsunderlaget. Kostnader för normalt underhåll höjer bostadskostnaden för det aktuella året.

Enligt detta beräknas följande som bostadskostnad för egen fastighet:

- 70 % av räntekostnaden sedan eventuellt räntebidrag dragits av
- 70 % av tomträtsavgäld
- aktuell fastighetsskatt eller fastighetsavgift
- driftskostnader såsom uppvärmning, vatten, avlopp och renhållning.

2.4.5 Särskilt boende för äldre och bostad med särskild service

För personer som bor på särskilt boende är bostadskostnaden den hyra som betalas för boendet. Inga övriga avgifter får tas med.

2.4.6 Vad kan minska bostadskostnaden?

Boendekostnaden kan i vissa fall minskas, till exempel om brukaren:

- har någon inneboende
- delar bostad med någon nära anhörig
- bedriver näringsverksamhet hemma
- har bostadsbidrag för barnfamilj

2.5 Uppgiftsinhämtning

Varje år begär kommunen in aktuella inkomster från berörda brukare, för beräkning av nytt avgiftsbeslut. Om uppgifter om aktuella inkomster inte inkommer till kommunen inom utsatt tid beräknas högsta avgift, vilken dock aldrig får överstiga maxtaxan. Kommunen har rätt att inhämta uppgifter om inkomster hos berörda myndigheter.

2.6 Preliminär debitering

Om det finns oklarheter i underlaget för beräkning av avgiftsutrymme får en preliminär avgift fastställas. Om inkomstunderlag saknas helt debiteras maxtaxa.

2.7 Avgiftsberäkning och avgiftsbeslut

Alla avgifter räknas ihop enligt taxor och bestämmelser i kap 3. Det sammanlagda beloppet jämförs sedan med maxtaxan och brukarens avgiftsutrymme, se 2.3. Om de sammanlagda avgifterna är högre än maxtaxan är kommunen skyldig att jämka summan ner till antingen maxtaxan eller patienternas avgiftsutrymme om detta underskrider maxtaxan. Ett skriftligt avgiftsbeslut ska upprättas och överlämnas till patienten.

2.8 Omprövning av avgift

Avgiften ska ändras om något av de förhållanden som påverkar avgiftens storlek har ändrats. Avgifterna får räknas om utan att brukarna i förväg underrättas när ändringen sker på grund av förändringar i prisbasbeloppet.

2.9 Omprövning av avgiftsutrymme

Om brukarens förhållanden avseende till exempel inkomst eller bostadskostnad ändras under året ska brukaren anmäla detta till kommunens avgiftshandläggare. Avgiftshandläggaren ska då fatta ett nytt avgiftsbeslut. Den nya avgiften gäller från och med månaden när uppgiften inkommer.

3. Avgifter för kommunal hälso- och sjukvård i Nässjö kommun

3.1 Avgift för hemsjukvård

Avgifter för kommunal hälso- och sjukvård debiteras baserat på tid för utförd insats. Avgiften ingår i den kommunala maxtaxan och kan jämkas.

4. Debitering

Alla avgifter ska debiteras, dock fakturerar inte Nässjö kommun för avgifter under 25 kr. Avgift debiteras var och en av makar, registrerade partnerskap eller sambor.

4.1 Retroaktiv debitering eller återbetalning av avgift

4.1.1 *Retroaktiv debitering av avgift*

Om det framkommer att det funnits felaktigheter i avgiftsunderlaget och att därmed en för låg avgift har debiterats kan kommunen besluta att en retroaktiv debitering ska ske. Retroaktiv debitering kan ske maximalt tre månader bakåt i tiden.

4.1.2 *Återbetalning av för hög avgift*

Om för hög avgift har debiterats, på grund ofullständig inkomstredovisning, som inkommit i tid, återbetalas den del av avgiften som varit för hög. Återbetalning sker maximalt tre månader bakåt i tiden och först efter det att inkomstredovisning har inkommit eller kompletterats och ett nytt avgiftsbeslut har fattats.

Om för hög avgift har debiterats på grund av misstag från kommunen återbetalas den del av avgiften som har varit för hög så långt bak som felet förekommer, dock maximalt tio år.